

Okruhy pro ústní zkoušku z předmětu Ústavní základy veřejné moci a její organizace – verze 7. 11. 2012

zkratky –

Prezentace . – Prezentace č. 1 a č. 2 v IS MUNI,

Státověda – Filip, Svatoň: Státověda. Wolters Kluwer 2011,

ÚP – Filip: Ústavní právo ČR. Základní pojmy a instituty. Brno 2011,

VK – Filip: Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. Brno 2011,

Skriptum – Ústavní právo pro bakaláře. 3. doplněné vydání 2011, neuvádím stránky, protože s ohledem na nepatrný rozsah informací (jen pro bakaláře) to není potřebné.

Je třeba mít základní orientaci v pojmech, pravidlech a vazbách z hlediska veřejné moci. Třeba se dobře orientovat v právních předpisech – najít v nich předmětné ustanovení a vyložit je.

Právní předpisy lze u zkoušky používat, ne v nich ale pouze číst, nejde o zkoušku ze čtení, ale ze znalostí.

Vždy se podívejte na prezentaci, kde je základní schéma pro pochopení a opakování, základ je v učebnicích. Pozor – čísla listů prezentace se ještě mohou posunout, pokud tam nějaký další bude vložen, ale to samozřejmě poznáte.

1. Pojem moderního státu jako předpokladu pro oddělení soukromé a veřejné moci. Základní znaky moderního státu. Výzvy modernímu státu ve 20. a 21. století. Supranacionalita a globalizace.

(viz Prezentace . č. 1 list 2 – přehled základních charakteristik, vysvětlení vzniku a vztah k současné podobě moderního státu, Státověda – s. 41 n. , 73 n.

Prezentace č. 1 – list 23, vyložit základní změny a vývoj, základní pojmy, přednáška, jde o pochopení změn, ke kterým v současnosti dochází ve srovnání se základními charakteristikami moderního státu z hlediska povahy moci, její organizace, území, práva a obyvatelstva)

2. Veřejné a soukromé právo – základní teorie pro odlišení. Význam rozlišení z hlediska kompetencí orgánů veřejné moci.

(Prezentace č. 1 – list 31 – přehled teorií, jaké dopady, v čem spočívají, jaká je vazba na veřejnou moc, též konzultace, ÚP – s. 23-29, vyložit problém obecně, čím se liší soukromé a veřejné právo, proč se musí o jejich problémech rozhodovat podle jiných pravidel – OSŘ, SŘS, ZÚS, TŘ atd.)

3. Moderní stát a povaha veřejné moci v historickém vývoji.

(Prezentace č. 1 – list 2 a 3, vyložit základní změny a vývoj, základní pojmy, Státověda – s. 73-75, důležité je pochopit, v čem se tyto změny projevují, popis je v učebnici)

4. Moderní stát a organizace veřejné moci. Změny v povaze státního aparátu.

(Prezentace č. 1 – list 5, vyložit základní změny a vývoj, základní pojmy, Státověda – s. 75-76. Jak se mění povaha organizace moci, jaké orgány se vytvářejí a jak jsou organizovány)

5. Moderní stát a postavení jednotlivce. Základní změny.

(Prezentace č. 1 – list 17, 18, vyložit základní změny a vývoj, základní pojmy, Státověda – s. 77-78. Předmět nezahrnuje postavení jednotlivce podle Listiny, jen z pohledu veřejné moci. Samozřejmě, znalosti Listiny vám pomohou dokumentovat příklady)

6. Moderní stát a změny v povaze práva. Základní změny a jejich projevy.

(Prezentace č. 1 – list 19, vyložit základní změny a vývoj, základní pojmy, Státověda – s. 76-77, 223 n.)

7. Moderní stát a jeho území jako předpoklad pro fungování veřejné moci.

(Prezentace č. 1 – list 6, vyložit základní změny a vývoj, základní pojmy, Státověda – s. 76, 316 n., rozdíly federace a unitární stát pro fungování veřejné moci, územní samospráva a veřejná moc)

8. Základní rysy území státu z hlediska organizace státní moci. Unitární forma ČR a její zakotvení. Ústavní základy území ČR a její státní hranice.

(Prezentace č. 1 – list 6 až 9, vyložit základní změny a vývoj, základní pojmy, Státověda – s. 335-346, ÚP s. 155-156. Jaký význam má existence území pro pojem státu a jeho fungování. Princip teritoriality atd.)

(Prezentace č. 1 – hranice, území, list 8, vyložit základní pojmy, Státověda – S. 326-330, ÚP – s. 157 - 160)

9. Členění území ČR – samosprávné a správní. Význam pro výkon veřejné moci. Právní úprava v ústavních a obyčejných zákonech. Návrh na změnu.

(Prezentace č. 1 – list 12 až 15, vyložit základní změny a vývoj, základní pojmy, ÚP – s. 160 - 168)

10. Pojem veřejné moci – obecně, v právních předpisech (např. Ústava, Listina, SprŘ, ZÚS) a v judikatuře Ústavního soudu.

(Prezentace č. 1 – list 23 až 27, VK – 142-146, Státověda – s. 35-40, rozlišit státní mechanismus – vše co tvoří stát, od mechanismu státní moci – to co ji vykonává, přeneseně i subjekty odlišné od státu a do jeho mechanismu nepatřící, návaznost na otázku č. 14)

11. Konkretizace znaků veřejné moci v ústavním pořádku – legitimita, demokratická legalita, svrchovanost, unitarita, republikanismus, limitovanost postavením jedince, respektování jiných druhů veřejné moci.

(Prezentace č. 1 – list 24 a další, Státověda – s. 35-42, ÚP – s. 142-146)

12. Státní moc ČR a ústavní vyjádření znaků územní svrchovanosti, personální a územní výsosti, princip ochrany a univerzality. Mocenský monopol po vstupu do EU.

(Prezentace č. 1 – list 28 a další, Státověda – s. 35-42, 332-335, ÚP – 157 n., jejich vyjádření, viz Trestní zákoník – viz studijní materiály)

13. Základní východiska pro organizaci veřejné moci – jaké volby či dilemata má stát. Uvést příklady praktického řešení a v úvahu přicházející jiné možnosti.

(Prezentace č. 1 – list 20 až 22, Základní principy, Státověda – s. 69-71, 249-251, 343-345)

14. Mechanismus státní moci, státní mechanismus a státní aparát. Jejich složky obecně z hlediska státovědy a prakticky. ČR jako stát.

(Prezentace č. 1 40 a následující, Státověda – s. 56 n.)

15. Kdo vykonává státní a veřejnou moc podle Ústavy. Přímá, polopřímá a zastupitelská demokracie v ČR (volby, zákon o místním referendu, zákon o krajském referendu).

(Prezentace č. 2 – list 3 až 14, Státověda – s. 152-158, ÚP – 255-258, 262-268, pozor – v učebnici není nový zákon č. 22/2004 Sb., o místním rfd, č. 118/2010 Sb., o krajském rfd, jen obecně, konkrétní znalost je až v otázce č. 40, zde jen základy – jak je to u nás výkonem veřejné a státní moci)

16. Dělbá státní moci. Pojem státovědy a ústavního práva. Provedení principu v ústavním právu ČR. Charakteristika jednotlivých větví státní moci (materiální, formální, subjektivní a právní kritérium). Příklady různých pojetí dělby moci v ústavním právu.

(Prezentace č. 1 –33 a násl., Státověda – s. 120-127, ÚP – s. 146-151, Ústava ČR. Základní orientace v pojmech a chápání. Jaký význam dělba moci vlastně má, co zajišťuje)

17. Role veřejné správy v ústavní koncepci dělby moci v ČR. Pojem vládní a výkonné moci (zvláštnosti a možnosti soudní kontroly).

(Státověda – s. 240 n., VK – s. 219-221, Ústava ČR – kde v ní najdeme vazby na veřejnou správu a jejich výkon – organizace, fungování, vztahy k jiným větvím veřejné moci)

18. Ústavní pojetí státního orgánu. Obecné znaky a jednotlivé složky jeho právního statusu.

(Prezentace . č. 1 – list 40 a následující, Státověda – s. 58 n., VK 151-155,)

19. Pravomoc, působnost, kompetence státního orgánu. Řešení kompetenčních sporů v rámci státu a jednotlivých větví moci. Zákon č. 131/2002 Sb. Zákon o Ústavním soudu a kompetenční spory. Soudní řád správní a kompetenční spory.

(Prezentace č. 1 – list 48, 49, Státověda – s. 58-64, zákon č. 131/2002 – co řeší Zvláštní senát, zákon č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní, § 97 n., ZÚS – § 120-125), VK (s. 322-323, východiskem je členění na veřejné právo – zná kompetence a soukromé právo – zná nároky, práva a svobody)

20. Forma vlády v ČR. Jednotlivé znaky a složky. Nositel moci. Forma výkonu moci. Vznik orgánů veřejné moci a jejich vzájemné vztahy.

(Prezentace č. 2 - úvodní schémata, Státověda – s. 111-120, ÚP – s. 96-100, VK 159-164)

21. Postavení Parlamentu ve vztahu k jiným státním orgánům.

(Prezentace č. 2 – listy 21 a další, VK – s. 160-166, Ústava ČR, základní rysy postavení, vztah komor navzájem, k prezidentovi, vládě, Ústavnímu soudu, soudnictví obecně, NKÚ, ČNB)

22. Význam zákonodárné činnosti Parlamentu pro fungování větví veřejné moci. Zákonodárný proces.

(Prezentace . č. 2 – list 20, VK – s. 160-161, 201-211, Ústava ČR, jednací řády komor Parlamentu – orientace v pravidlech)

23. Prezident a veřejná moc v ČR. Postavení a kompetence.

(Státověda – s. 229, 232 n., VK – 221-228, Ústava ČR – přehled o úpravě, pozor – změna Ústavy, pokud používáte úzetka do roku 2012)

24. Vláda jako vrcholný orgán výkonné moci. Ústavní postavení. Vztahy k jiným orgánům veřejné moci.

(Státověda – s. 241-249, VK – s. 230-240, Ústava ČR, zákon č. 2/1969 Sb.)

25. Právní status ministerstev a jiných ústředních správních úřadů. Kompetenční zákon (č. 2/1969 Sb., úpl. znění).

(Státověda – s. 249 n, 255-260, VK – s. 240-247, Ústava ČR, zákon č. 2/1969 Sb.)

26. Právní status poslance a senátora. Člen komory Parlamentu a veřejná správa – úprava v jednacích řádech komor Parlamentu.

(ÚP – s. 269-275, VK – 212-218, Ústava ČR, jednací řády komor, zejména vztah k výkonné moci – např. § 11 JŘPS, zákon o střetu zájmů č. 159/2006 Sb., jaké)

27. Pojetí soudní moci v Ústavě ČR. Základní principy organizace a činnosti soudů.

(Prezentace č. 2 – list 30-33, Základní principy, Státověda – s. 265-282, VK – s. 264-270, Ústava ČR, Listina – čl. 36 až 40)

28. Veřejnoprávní soudnictví – ústavněprávní soudní pravomoc, správněprávní soudní pravomoc. Ústavní vymezení (Ústava a LZPS).

(Státověda – s. 282-294, Ústava ČR – čl. 65, 81, 83, 87 až 91, Listina – čl. 36, odlišení od civilní soudní pravomoci, co se řeší ve veřejnoprávním soudnictví)

29. Ústavní soud a veřejná moc. Charakteristika postavení Ústavního soudu a jeho vztahů k jiným orgánům veřejné moci.

(Státověda – s. 282-289, VK – s. 280 n., 289 n., Ústava ČR – čl. 1 až 4, čl. 8, 9, 15, 54, 62, 65 až 67, 79, 80, 81 až 96)

30. Kontrola ústavnosti a právnosti právních předpisů.

(Státověda – s. 282-289, VK – s. 300-306, ZÚS – § 64 až 71, Ústava ČR – čl. 83, 85, 87 až 89, 95)

31. Ústavní stížnost a charakteristika pojmu „zásah orgánu veřejné moci“

(VK – s. 306-314, ZÚS § 72 až 84, pojem veřejné moci z předchozích okruhů otázek, Ústava ČR čl. 83, 87 až 91, 95)

32. Kompetenční spory a Ústavní soud.

(VK – s. 322-324, Ústava ČR, ZÚS § 120 až 125, pojem kompetence a veřejné moci z předchozích okruhů otázek, např. 16 až 19)

33. Ústavní základy správního soudnictví.

(Ústava ČR, Listina – čl. 1 až 4, 36 odst. 2, Státověda – s. 289-291)

34. Odpovědnost nositelů veřejné moci za její výkon. Formy odpovědnosti u jednotlivých orgánů a jejich funkcionářů (Parlament, sněmovny, funkcionáři, poslanci a senátoři, Prezident, vláda, ministři, soudci, soudci Ústavního soudu)

(ÚP – s. 43-51, Státověda – s. 291-294, Ústava ČR)

35. Ústavní úprava územní samosprávy. Pojetí. Samospráva jako podstatná náležitost demokratického právního státu.

(ÚP – s. 310-322, Státověda – s. 260-263, Ústava ČR – čl. 8, 67, 79, 99 až 105, Listina – čl. 21)

36. Obsah ústavního práva na územní samosprávu (nositel, personální základ, území, majetek, odpovědnost).

(ÚP – s. 310-322, Ústava ČR, čl. 8, 87, 99 n., co je zahrnuje právo na územní samosprávu)

37. Záruky práva na územní samosprávu v ústavním pořádku. Soudní ochrana (správní soudnictví - SŘS a ústavní soudnictví). Stížnost podle čl. 87 odst. 1 písm. c) Ústavy ČR.

(ÚP – s. 310-322, Ústava ČR, čl. 8, 87, 99 n., jaké prostředky ochrany jsou obsaženy v našem právním řádu, soudní řád správní - zejm. § 67, § 91, § 97, § 101a, ZÚS - § 64, § 72, § 125)

38. Místní a krajské referendum jako forma výkonu veřejné moci.

(ÚP – s. 262-268 – pozor zákon z 1992 již neplatí, Ústava ČR čl. 2, 99, zákon č. 22/2004 Sb. a č. 118/2010 Sb., základní změna - § 48 ZMRfd , který určuje podmínky platnosti a závaznosti referenda. Zvláštní úprava platí pro územní změny. Rozhoduje-li se referendem o sloučení obcí, o rozdělení obcí nebo o zřízení nové městské části, je rozhodnutí přijato jen tehdy, hlasovala-li pro ně **nadpoloviční většina všech oprávněných** občanů. **V ostatních případech** je k platnosti rozhodnutí referendem třeba **účasti alespoň 35% oprávněných občanů** a rozhodnutí je přijato, hlasovala-li **pro ně nadpoloviční většina** zúčastněných, **a alespoň 25 % oprávněných** osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Při minimální účasti 25% tak musí být počet hlasů pro návrh výrazně větší, tj. více než dvě třetiny zúčastněných.)

39. Právní status zastupitele.

(ÚP – s. 273, 329-331, Ústava ČR, zákon č. 128/2000 Sb., č. 129/2000 Sb.)

40. Veřejná moc v mimořádných situacích (úst. zák. o bezpečnosti ČR).

(ÚP – s. 345-353, úst. zákon č. 110/1998 Sb., charakteristika řádného a mimořádného stavu, typy a důvody mimořádných stavů, kdo vyhláší, kdo kontroluje)